

Lukiolaisten identiteetin yhteys koulu-uupumukseen

Helsingin yliopisto
Kasvatustieteen maisteriohjelma
Yleinen ja aikuiskasvatustiede
Pro gradu -tutkielma 30 op
Kasvatustiede
5/2020
Jaana Katariina Salonen

Ohjaajat: Rasmus Mannerström ja
Katariina Salmela-Aro

Tiedekunta - Fakultet – Faculty Kasvatustieteellinen tiedekunta		
Tekijä - Författare – Author Jaana Salonen		
Työn nimi - Arbetets titel Lukiolaisten identiteetin yhteys koulu-uupumukseen		
Title Association between identity and school burnout among high school students		
Oppiaine - Läroämne – Subject Yleinen- ja aikuiskasvatustiede		
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Pro gradu -tutkielma. Ohjaajat: Rasmus Mannerström ja Katariina Salmela-Aro	Aika - Datum - Month and year 5/2020	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 36
Tiivistelmä - Referat – Abstract		
<p>Tavoitteet. Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin, millaisia identiteettiprofiileja lukiolaisaineistosta voidaan tunnistaa. Identiteettiprofiilien muodostumisen taustalla käytettiin Luyckxin ja kollegoiden (2008) teoriaa identiteetin kehityksestä viiden ulottuvuuden kautta. Nämä ulottuvuudet olivat etsintä, sitoutuminen, arviointi, samaistuminen ja murehtiva etsintä. Tutkimuksessa oletettiin, että ulottuvuuksien erilaisista yhdistelmistä voidaan muodostaa toisistaan eroavia identiteettiprofiileja. Aikaisemmissa tutkimuksissa on löydetty viisi tai kuusi profiilia. Tutkimuksen toisena tavoitteena oli selvittää eroavatko identiteettiprofiilit toisistaan koulu-uupumuksen suhteen. Aiemmassa tutkimuksessa on havaittu, että <i>huolestunut selkiintymätön</i> -identiteettiprofiiliin kuuluvilla yksilöillä on korkein koulu-uupumuksen taso.</p> <p>Menetelmät. Tutkielmassa analysoitiin vuonna 2019 kerättyä kyselytutkimusaineistoa. Aineistossa oli yhteensä 932 vastaajaa, joista tyttöjä oli 605 (65 %), poikia 306 (33 %) ja muunsukupuolisia 18 (2 %). Aineisto koostui lukion kolmannen vuoden opiskelijoiden vastauksista. Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella Helsingin alueen lukiolaisilta. Identiteettiprofiilien löytämiseksi suoritettiin ryhmittely- eli klusterianalyysi identiteetin kehityksen summamuuttujille. Lukiolaisten identiteetin yhteyttä koulu-uupumukseen selvitettiin yksisuuntaisella varianssianalyysillä.</p> <p>Tulokset ja johtopäätökset. Lukiolaiset jaettiin viiteen profiiliin klusterianalyysin sisällöllisen tarkastelun perusteella. Profiilit nimettiin seuraavasti: <i>huolestunut selkiintymätön</i>, <i>huolestunut etsijä</i>, <i>saavutettu</i>, <i>huoleton selkiintymätön ja sitoutunut mutta etsivä</i>. Viidennes lukiolaisista oli löytänyt identiteettinsä. Noin 60 prosentille lukiolaisista oma identiteetti oli vielä epäselvä. Lukiolaisilla oli paljon murehtivaa identiteetin etsintää. Lukiolaisten identiteettiprofiilit olivat yhteydessä koulu-uupumukseen. Koulu-uupumuksen keskiarvoissa oli tilastollisesti merkitseviä eroja identiteettiprofiilien välillä. Identiteetin saavuttaneiden koulu-uupumuksen keskiarvo oli kaikkein matalin. Korkein keskiarvo koulu-uupumuksesta oli huolestuneilla selkiintymättömillä.</p>		
Avainsanat – Nyckelord identiteettiprofiili, koulu-uupumus, lukiolaiset		
Keywords identity profile, school burnout, high school students		
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto – Helda / E-thesis (opinnäytteet)		
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information		

Tiedekunta - Fakultet – Faculty Educational Sciences		
Tekijä - Författare – Author Jaana Salonen		
Title Association between identity and school burnout among high school students		
Title		
Oppiaine - Läroämne – Subject General and Adult Education		
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Master's Thesis / Rasmus Mannerström ja Katariina Salmela-Aro	Aika - Datum - Month and year 5/2020	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 36 pp.
Tiivistelmä - Referat – Abstract		
<p><i>Aims.</i> In this study it was examined what kind of identity profiles are found in the high school data. The theory background was Luyckx's and colleagues' (2008) theory of identity development through five dimensions. These dimensions were exploration in breadth, commitment making, exploration in depth, identification with commitment and ruminative exploration. In this study it was expected that different combinations of the dimensions form different identity profiles. In earlier studies five or six profiles have been found. Furthermore, the second objective of the study was to investigate if the identity profiles differ from each other in relation to school burnout. A previous study showed the <i>troubled diffusion</i> identity profile scored highest on school burnout.</p> <p><i>Methods.</i> The survey data analysed in this study was collected in 2019. The data consisted of 932 respondents of whom 605 (65%) were girls, 306 (33%) were boys and 18 (2%) were non-binary. The respondents were third year high school students in the Helsinki area who participated in an electric questionnaire. To find the identity profiles, cluster analysis was performed to the sum variables of identity dimensions. The connection of the identity to school burnout was analysed with a one-way variance analysis.</p> <p><i>Results and conclusions.</i> The high school students were divided into five profiles based on the contents of the cluster analysis. The profiles were named as follows: <i>troubled diffusion</i>, <i>ruminative moratorium</i>, <i>achievement</i>, <i>carefree diffusion</i> and <i>searching while committed</i>. A fifth of the students had found their identity. Identity was unclear for about the 60 % of the students. The students had a lot of ruminative exploration. The identity profiles were connected to school burnout. The school burnout averages were significantly different between the identity profiles. The <i>achievement</i> profile scored lowest on school burnout and the <i>troubled diffusion</i> scored highest on school burnout.</p>		
Avainsanat – Nyckelord		
Keywords identity profile, school burnout, high school students		
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited Helsinki University Library – Helda / E-thesis (theses)		
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information		

Sisällys

1	JOHDANTO.....	1
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	2
2.1	Identiteetti	2
2.1.1	Identiteetin kehittyminen	2
2.2	Koulu-uupumus.....	4
2.2.1	Koulu-uupumukseen liittyvät yksilön ulkoiset ja sisäiset tekijät	4
2.2.2	Koulu-uupumus lukiossa	5
2.3	Identiteetin yhteys hyvinvointiin ja koulu-uupumukseen	6
3	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	7
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	8
4.1	Aineiston keräys ja otoksen kuvailu	8
4.2	Mittarit ja muuttujat	8
4.3	Aineiston analyysimenetelmät.....	12
5	TUTKIMUSTULOKSET	12
5.1	Lukiolaisten identiteettiprofiilit	12
5.2	Identiteetin yhteys koulu-uupumukseen	16
6	POHDINTAA	17
6.1	Lukiolaisten identiteettiprofiilit	18
6.2	Identiteetin yhteys koulu-uupumukseen	21
6.3	Tutkimuksen rajoitukset	24
6.4	Johtopäätökset	25
	LÄHTEET	28

TAULUKOT

Taulukko 1. Tutkimuksen muuttujien keskeiset tunnusluvut.....	11
Taulukko 2. Identiteetin kehittymistä mittaavien ulottuvuuksien keskiarvot identiteettiprofiileissa.	15
Taulukko 3. Koulu-uupumus profiileittain ja varianssianalyysin tulokset.....	16
Taulukko 4. Koulu-uupumuksen osa-alueiden keskiarvot ja -hajonnat profiileittain.	17

KUVIOT

Kuvio 1. Identiteetin kehittymistasot (Marcia 1966).....	3
Kuvio 2. Lukiolaisten identiteettiprofiilit	13
Kuvio 3. Lukiolaisten jakautuminen identiteettiprofiileihin	14
Kuvio 4. Koulu-uupumus profiileittain.	17

1 Johdanto

Moni opiskelija uupuu erityisesti lukiossa. Kouluterveyskyselyn (THL, 2019) mukaan 15,5 % lukion opiskelijoista kokee uupumusta. Koulu-uupumus on stressioireyhtymä, joka kehittyy opiskelusta aiheutuneen pitkittyneen stressin seurauksena ja voi jatkuessaan johtaa esimerkiksi masennukseen (Kiuru, Aunola, Nurmi, Leskinen, & Salmela-Aro, 2008; Salmela-Aro, Kiuru, Leskinen, & Nurmi, 2009; Salmela-Aro, Savolainen, & Holopainen, 2009).

Korkeakoulujen pääsykoeuudistukset edellyttävät lukiolaisilta kykyä päättää omasta tulevaisuuden ammatistaan entistä aiemmin. Esimerkiksi vuonna 2020 voimaan tulevan pääsykoeuudistuksen jälkeen korkeakoulut valitsevat opiskelijansa pääasiassa ylioppilastodistuksen perusteella (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2017). Lukiolaisten on siis osattava tehdä oikeita kurssivalintoja jo heti lukio-opintojen alkaessa. Myös hyvällä ylioppilastodistuksella on entistä enemmän painoarvoa. Uudistukset voivat siis lisätä merkittävästi lukiolaisten kokemaa painetta menestyä opinnoissaan.

Oikeiden kurssivalintojen tekeminen tulevaisuuden opintoja varten edellyttää lukiolaisilta kykyä tunnistaa omat vahvuudet ja heikkoudet. Lukiolaiset ovatkin tärkeässä identiteetin kehittymisen iässä (Erikson, 1968). Identiteetti on ihmisen käsitys itsestään yksilöllisenä persoonana ja se sisältää yksilön arvot, tavoitteet ja uskomukset (Marcia, 1966). Lukiolaisen kyky arvioida realistisesti omia taitojaan on tärkeää, sillä esimerkiksi epärealistiset suunnitelmat luonnontieteiden opiskelusta saattavat aiheuttaa opiskelustressiä.

Tässä pro gradu -tutkimuksessa tarkastellaan identiteettiä ja koulu-uupumusta. Tutkimuksessa halutaan selvittää, millaisessa identiteetin kehittymisen vaiheessa lukiolaiset ovat. Tutkimuksen aineisto on kerätty vuonna 2019, joten tutkittavat lukiolaiset ovat ikäryhmää, joiden lukio-opintoihin korkeakoulujen pääsykoeuudistukset ovat voineet vaikuttaa esimerkiksi stressiä lisäävästi. Tässä tutkimuksessa halutaan selvittää lisäksi, eroavatko identiteettiprofiilit koulu-uupumuksen suhteen?

2 Teoreettinen viitekehys

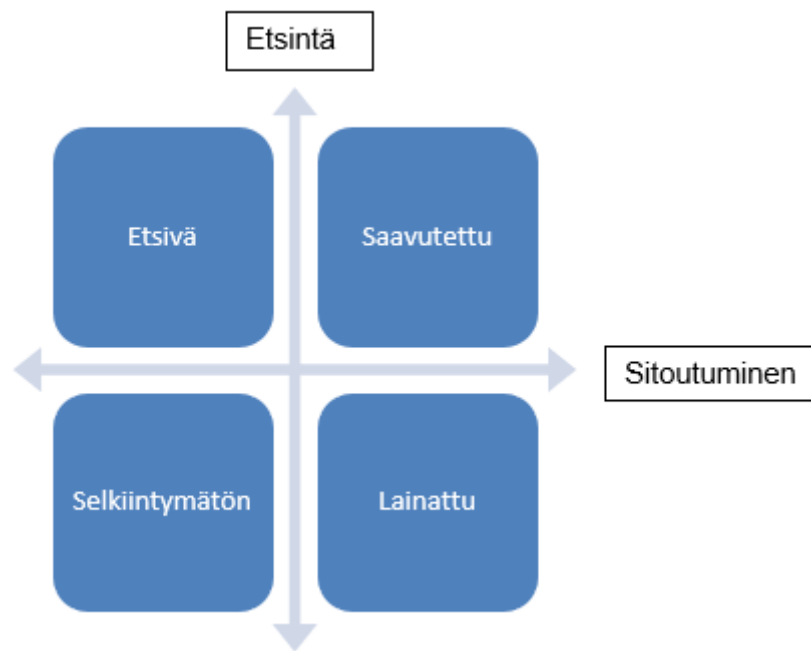
2.1 Identiteetti

Erikson (1968) nimesi identiteetin rakentamisen yhdeksi nuoruusiän tärkeimmistä kehitystehtävistä ihmisen psykososiaalista kehitystä kuvaavassa teoriassaan. Identiteetti on ihmisen käsitys itsestään yksilöllisenä persoonana ja se sisältää yksilön arvot, tavoitteet ja uskomukset (Marcia, 1966). Identiteetti on yksilön henkilökohtainen tunne siitä, että minuus jatkuu ja pysyy samana tilanteen ja ajan vaihtuessa (Erikson, 1968). Identiteetti ei ole koskaan valmis, vaan se kehittyy läpi yksilön elämänkaaren (Erikson, 1968).

2.1.1 Identiteetin kehittyminen

Marcian (1966) teoria identiteetin tasoista kuvaa yksilön identiteetin kehittymistä. Teorian mukaan identiteetti muodostuu *etsimisen* (exploration) ja *sitoutumisen* (commitment) kautta (Marcia, 1966). Etsintä on vaihe, jolloin nuori käy läpi ja kokeilee erilaisia rooleja sekä vaihtoehtoja liittyen muun muassa niin opiskeluun kuin työelämään (Marcia, 1966). Etsimisen ja kokeilujen jälkeen nuori tekee valintoja erilaisten vaihtoehtojen joukosta ja sitoutuu niihin (Marcia, 1966).

Identiteetin etsimisen ja valintoihin sitoutumisen prosessista muodostuu neljä erilaista identiteetin kehitystasoa (Kuva 1.) (Marcia, 1966). *Selkiintymätön identiteetti* (diffusion) on nuorella, joka ei ole käynyt läpi etsintävaihetta, eikä myöskään ole sitoutunut tavoitteisiin. *Etsivä identiteetti* (moratorium) muodostuu yksilölle, joka aktiivisesti tutkii erilaisia vaihtoehtoja sitoutumatta kuitenkaan vielä tiettyihin valintoihin. *Lainattu identiteetti* (foreclosure) on nuorella, joka omaksuu tavoitteet ja vaihtoehdot ulkopuolelta, kuten esimerkiksi omalta vanhemmaltaan. Tällöin nuori ei ole käynyt läpi etsintävaihetta, mutta on sitoutunut tiettyihin valintoihin. Nuoren identiteetti on *saavutettu* (achievement), kun hän on kartoittanut erilaisia vaihtoehtoja ja sitoutunut omiin valintoihin.

Kuvio 1. Identiteetin kehittymistasot (Marcia 1966)

Luyckx, Goossens, Soenens, Beyers, & Vansteenkiste (2005) ja Luyckx, Goossens, Soenens, & Beyers (2006) ovat kehittäneet Marcian (1966) identiteetin kehittämisteoriaa edelleen, luomalla niin sanotun identiteetin kehittymisen kaksoissyklimallin. Nimensä mukaisesti identiteetin kuvataan muodostuvan kahdessa perättäisessä syklissä. Ensimmäinen sykli on Marcian kuvaama erilaisten vaihtoehtojen *etsimisen* (exploration in breadth) ja omiin valintoihin *sitoutumisen* (commitment making) sykli. Toinen sykli muodostuu yksilön tekemien valintojen *arvioinnista* (exploration in depth) ja valintoihin *samaistumisesta* (identification with commitment). Tässä *arvioinnin* syklissä yksilö pohtii aiemmin tehtyjä valintojaan ja arvioi niiden toimivuutta nykyhetkessä. Mikäli yksilö kokee tehdyt valinnat edelleen itselleen merkityksellisiksi, hän samaistuu niihin. Samaistumalla valintoihinsa yksilö sisäistää ne ja kokee tehdyistä valinnoista varmuutta. Mikäli yksilö ei voi enää samaistua aiemmin tehtyihin valintoihin, hän palaa sitoutumisen sykliin ja alkaa etsimään uusia itselleen paremmin sopivia vaihtoehtoja.

Luyckx, ym., (2008) täydensivät myöhemmin malliaan lisäämällä siihen viidennen ulottuvuuden, jonka nimi on *murehtiva etsiminen* (ruminative exploration). *Murehtivaa etsimistä* leimaa ahdistus ja paikallaan ajelehtiminen,

jolloin yksilön on vaikeaa sitoutua mihinkään vaihtoehtoon. Mallin täydentämisen jälkeen identiteetin kehitys muodostuu syklisesti *etsimisen, sitoutumisen, arvioinnin, samaistumisen ja murehtivan etsimisen* kautta.

Luyckx kollegoineen (2008) on rakentanut Dimensions of Identity Development (DIDS) -mittarin, jolla voidaan mitata näitä viittä identiteetin ulottuvuutta. Tässä tutkimuksessa käytettiin tämän mittarin suomennettua ja lyhennettyä versiota. Mittarin avulla voidaan tunnistaa identiteettistatuksia, jotka kuvaavat millaisessa identiteetin kehittymisen vaiheessa yksilöt ovat. Statukset luodaan ulottuvuuksien eriasteisista yhdistelmistä.

2.2 Koulu-uupumus

Koulu-uupumus on stressioireyhtymä, joka kehittyy opiskeluun liittyvän pitkittyvän stressin seurauksena (Kiuru, Aunola, Nurmi, Leskinen, & Salmela-Aro, 2008). Se ilmenee opiskeluun liittyvänä uupumusasteisena väsymyksenä, kyynisyyden tunteina opintoja kohtaan ja riittämättömyyden tunteina opiskelijana (Salmela-Aro, Kiuru, Leskinen, & Nurmi, 2009).

Koulu-uupumus on vakava ilmiö, sillä sen on havaittu olevan yhteydessä merkittäviin seurauksiin yksilölle. Pitkittyessään koulu-uupumuksella on havaittu olevan yhteys masennukseen (Salmela-Aro, Savolainen, & Holopainen, 2009). Opiskelijan kokema kyynisyys ja välinpitämättömyys koulua kohtaan näyttää ennakoivan opiskeluiden keskeyttämistä (Bask & Salmela-Aro, 2013). Tyttöillä koulu-uupumus toisen asteen opinnoissa näyttää olevan yhteydessä mataliin jatkokoulutustavoitteisiin (Vasalampi, Salmela-Aro, & Nurmi, 2009).

2.2.1 Koulu-uupumukseen liittyvät yksilön ulkoiset ja sisäiset tekijät

Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että koulu-uupumukseen on yhteydessä opiskelijan ulkoiset tekijät, kuten koulu, koti ja kaverit (Salmela-Aro, Kiuru, Pietikäinen, & Jokela, 2008; Salmela-Aro, Tynkkynen, & Vuori, 2011; Kiuru, Nurmi, Aunola, & Salmela-Aro, 2009). Esimerkiksi koulusta saatavan tuen sekä opettajien tekemän motivoinnin on havaittu olevan negatiivisesti yhteydessä

koulu-uupumukseen ja negatiivisen kouluilmapiirin puolestaan positiivisesti yhteydessä koulu-uupumukseen (Salmela-Aro ym., 2008).

Vanhempien työuupumuksen ja nuoren koulu-uupumuksen on havaittu olevan yhteydessä toisiinsa (Salmela-Aro ym., 2011). Samaa sukupuolta olevan vanhemman työuupumus näyttäisi olevan vahvemmin yhteydessä nuoren koulu-uupumukseen, kuin eri sukupuolta olevan (Salmela-Aro ym., 2011).

Nuoren kaveripiirin jäsenten on havaittu muistuttavan toisiaan koulu-uupumuksen suhteen (Kiuru ym., 2009). Kaveriporukka vaikuttaa siihen, että sen jäsenet muistuttavat toisiaan ja menestymisen opinnoissa on havaittu suojaavan kaveripiirin jäseniä koulu-uupumuksen kasvulta (Kiuru ym., 2008).

Yksilön sisäisillä tekijöillä, kuten motivaatiolla ja henkilökohtaisilla tavoitteilla, on havaittu olevan yhteys koulu-uupumukseen (Vasalampi, Nurmi, & Salmela-Aro, 2010; Marttinen & Salmela-Aro, 2010). Nuoren kokemus heikosti edistyvistä uratavoitteista lukiossa on havaittu olevan yhteydessä koettuun koulu-uupumukseen (Vasalampi ym., 2010).

Tutkimuksessa on löydetty yhteys koulu-uupumuksella ja nuorten henkilökohtaisilla projekteilla eli tavoitteilla niin, että nuoret, joiden henkilökohtaisten tavoitteiden sisältö on itseen suuntautunutta, kokevat enemmän koulu-uupumusta kuin ne, joiden tavoitteet suuntautuvat esimerkiksi varallisuuteen tai koulutukseen sekä ihmissuhteisiin (Marttinen & Salmela-Aro, 2010).

2.2.2 Koulu-uupumus lukiossa

Terveysten- ja hyvinvoinninlaitoksen (2019) tekemän selvityksen mukaan vuonna 2019 lukiolaisista 15,5 prosenttia koki koulu-uupumusta, kun vuonna 2017 luku oli 13,2 prosenttia. Tyttöjen ja poikien välillä oli suuri ero niin, että tytöistä 20,3 prosenttia koki vuonna 2019 koulu-uupumusta, kun pojista uupuneita oli 8,7 prosenttia (THL, 2019).

Yläasteelta lukioon siirtyvät nuoret näyttävät tutkimuksen perusteella kokevan enemmän uupumusasteista väsymystä, kuin ammattikouluun siirtyvät nuoret (Salmela-Aro, Kiuru, & Nurmi, 2009). Lisäksi on havaittu, että opintojen edetessä lukiolaisten kyynisyyden ja riittämättömyyden tunteet kasvavat, kun taas ammattikoululaisilla nämä tunteet vähenevät (Salmela-Aro, Kiuru, & Nurmi, 2009).

Aiemmassa tutkimuksessa on havaittu, että tytöt kokevat lukiossa poikia enemmän kaikkia kolmea koulu-uupumuksen tekijää: uupumusasteista väsymystä, kyynisyyttä ja riittämättömyyttä (Salmela-Aro ym., 2009). Tutkimus osoitti myös, että pojilla kyynisyyden tunteet kasvoivat lukion edetessä, kun taas tytöillä kasvoivat riittämättömyyden tunteet, vaikkakin he suoriutuivat opinnoissaan poikia paremmin (Salmela-Aro ym., 2009). Koulu-uupumuksen on havaittu ennakoivan tytöillä lukion pidentymistä neljään vuoteen ja matalia jatkokoulutustavoitteita (Vasalampi ym., 2010).

Koulu-uupumuksen mittaukseen on kehitetty Koulu-uupumuksen arviointimenetelmä (School Burnout Inventory, SBI, Salmela-Aro, Kiuru, Leskinen, & Nurmi, 2009), jota käytettiin myös tässä tutkimuksessa arvioimaan lukiolaisten koulu-uupumusta.

2.3 Identiteetin yhteys hyvinvointiin ja koulu-uupumukseen

Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että selkiintymätön identiteetti on yhteydessä psyykkisiin ongelmiin, sekä masentuneisuuteen, ahdistukseen että aggressiiviseen käyttäytymiseen ja puolestaan saavutettu identiteetti on yhteydessä hyvinvointiin (Luyckx, ym., 2005; Luyckx, ym., 2008; Schwartz, ym., 2015; Schwartz, ym., 2011).

Luyckxin ja kollegoiden (2008) tutkimus antoi viitteitä siihen, että murehtiva etsintä on yhteydessä masennuksen ja ahdistuksen oireisiin sekä matalaan itseluottamukseen. Murehtiva etsintä on heidän teoriansa (2008) mukaan etsintästrategia, joka ei johda valintapäätöksiin ja niihin sitoutumiseen.

Identiteetin yhteydestä työuupumukseen löytyy tutkimuksia (Luyckx, Duriez, Klimstra, & De Witte, 2010). Sen sijaan nuorten identiteetin yhteyttä koulu-uupumukseen näyttäisi olevan tutkittu vähemmän. Aiemmassa tutkimuksessa (Marttinen, Dietrich, & Salmela-Aro, 2016) on havaittu, että selkiintymättömän identiteetin omaavilla yksilöillä on korkea koulu-uupumus.

3 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan, millaisia identiteettikehityksen profiileja lukiolaisaineistosta löytyy. Identiteettiprofiilien muodostumisen taustalla käytetään Luyckxin ja kollegoiden (2008) teoriaa identiteetin kehityksestä viiden ulottuvuuden kautta. Nämä ulottuvuudet ovat etsintä, sitoutuminen, arviointi, samaistuminen ja murehtiva etsintä. Tutkimuksessa oletetaan, että ulottuvuuksien erilaisista yhdistelmistä voidaan muodostaa toisistaan eroavia identiteettiprofiileja. Lisäksi tutkimuksen toisena tavoitteena on selvittää eroavatko profiilit toisistaan koulu-uupumuksen suhteen.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millaisia identiteettiprofiileja lukiolaisaineistosta löytyy?

Tässä tutkimuksessa oletetaan, että H1: Aiempaan kirjallisuuteen perustuen lukiolaisaineistosta voi löytyä viisi tai kuusi erilaista identiteettiprofiilia, kuten *saavutettu* (achievement), *selkiintymätön* (diffused diffusion), *murehtiva etsijä* (ruminative moratorium), *huoleton selkiintymätön* (carefree diffusion), *lainattu* (foreclosure) ja *saavutettu mutta uudelleen harkitseva* (reconsidering achievement) (Marttinen, ym., 2016; Luyckx, ym., 2008; Schwartz, ym., 2011).

2. Onko identiteettiprofiili yhteydessä koulu-uupumukseen?

Tutkimuksessa oletetaan, että H2: Identiteettiprofiili on yhteydessä koulu-uupumukseen niin, että huolestunut selkiintymätön -identiteettiprofiiliin kuuluvilla lukiolaisilla on korkein koulu-uupumuksen taso (Marttinen, ym., 2016).

4 Tutkimuksen toteutus

4.1 Aineiston keräys ja otoksen kuvailu

Tässä pro gradu -tutkielmassa analysoitiin vuonna 2019 kerättyä kyselytutkimusaineistoa. Aineistossa oli yhteensä $N = 932$ vastaajaa, joissa tyttöjä oli $n = 605$ (65 %), poikia $n = 306$ (33 %) ja muunsukupuolisia $n = 18$ (2 %). Aineisto koostui lukion kolmannen vuoden opiskelijoiden vastauksista. Vastaajat olivat iältään 18–19 -vuotiaita. Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella Helsingin alueen lukiolaisilta. Aineisto on osa Suomen Akatemian rahoittamaa Bridging the Gap / Mind the Gap -tutkimushanketta. Tähän tutkimukseen otettiin kyselytutkimuksesta mukaan osiot, jotka koskivat identiteetin kehittymistä ja koulu-uupumusta.

4.2 Mittarit ja muuttujat

Identiteetin kehitys

Tässä tutkimuksessa mitattiin identiteetin kehitystä Lyuckxin ja kumppaneiden (2008) rakentaman mittarin (Dimensions of Identity Development Scale, DIDS) muokatulla versiolla. Aiemmissa tutkimuksissa mittarista on käytetty suomennettua ja lyhennettyä versiota, joka on sisältänyt alkuperäisen 25 väittämän sijaan 11 väittämää (Marttinen, ym., 2016). Tässä tutkimuksessa mittari sisälsi vain yhdeksän väittämää, johtuen kyselyn laatimisessa tapahtuneesta inhimillisestä virheestä (R. Mannerström, henkilökohtainen tiedonanto, 2.12.2019).

Ensimmäinen ulottuvuus *Etsintä* sisälsi kaksi väittämää: ”*Punnitsen aktiivisesti eri suuntia, joita kohti elämässäni pyrkisin.*” sekä ”*Ajattelen eri asioita, joita voisin tehdä tulevaisuudessa.*”

Toinen ulottuvuus *Sitoutuminen* sisälsi myös kaksi väittämää: ”*Olen päättänyt elämälleni suunnan, jota tulen seuraamaan.*” ja ”*Tiedän mihin suuntaan elämässäni etenen.*”

Kolmas ulottuvuus *Arviointi* sisälsi vain yhden väittämän, joka oli: ”*Ajattelen paljon tulevaisuuden tavoitteita, joita kohti pyrin.*” Ulottuvuuden toinen väittämä oli tippunut pois kyselystä inhimillisen virheen vuoksi.

Neljäs ulottuvuus *Samaistuminen* sisälsi kaksi väittämää: ”*Tulevaisuuden suunnitelmani antavat minulle itseluottamusta.*” ja ”*Tulevaisuuden suunnitelmieni takia tunnen itseni varmaksi.*”

Viides ulottuvuus *Murehtiva etsintä* sisälsi kaksi väittämää: ”*Olen epäileväinen sen suhteen, mitä todella elämässäni haluan saavuttaa.*” ja ”*Murehdin sitä, mitä elämässäni haluan.*” Ulottuvuuden kolmatta väittämää ei voitu ottaa mukaan tarkasteluun, sillä inhimillisen virheen vuoksi väittämästä oli kyselyssä jäänyt pois yksi sana, jolloin väittämän merkitys muuttui.

Opiskelijat vastasivat väittämiin viisiportaisella Likert-asteikolla, jossa 1 = Täysin eri mieltä ja 5 = Täysin samaa mieltä.

Identiteetin kehityksen neljästä ulottuvuudesta muodostettiin keskiarvosummamuuttujat. Arviointi-ulottuvuudesta ei voitu tehdä summamuuttujaa, sillä ulottuvuus sisälsi tässä aineistossa vain yhden väittämän. Reliabiliteettitarkastelu antoi tulokseksi Cronbachin Alfa -kertoimet summamuuttujille seuraavasti: etsintä .66, sitoutuminen .86, samaistuminen .82 ja murehtiva etsintä .78. Keskiarvosummamuuttujat olivat sisäisesti yhdenmukaisia.

Koulu-uupumus

Koulu-uupumusta mitattiin koulu-uupumuksen arviointimenetelmällä (School Burnout Inventory, SBI, Salmela-Aro, Kiuru, Leskinen, & Nurmi, 2009).

Opiskelijat vastasivat 10 väittämään kuusiportaisella Likert-asteikolla, jossa 1 = Täysin eri mieltä ja 6 = Täysin samaa mieltä.

Koulu-uupumus muodostuu kolmesta eri tekijästä: *uupumusasteisesta väsymyksestä, kyynisyydestä ja riittämättömyydestä* (Salmela-Aro, ym., 2009). Uupumusasteista väsymystä mittasi neljä väittämää, joista yksi oli esimerkiksi *"Tunnen hukkuvani koulutyöhön."*

Kyynisyyttä mittasi kolme väittämää, joista yksi oli esimerkiksi: *"Tunnen itseni haluttomaksi koulussa ja ajattelen usein lopettaa koulunkäynnin."*

Riittämättömyyttä mittasi myös kolme väittämää ja yksi oli esimerkiksi: *"Minulla on usein riittämättömyyden tunteita koulussa."*

Koulu-uupumuksen kolmesta eri tekijästä muodostettiin keskiarvosummamuuttujat. Reliabiliteettitarkastelu antoi tulokseksi Cronbachin Alfa -kertoimet summamuuttujille seuraavasti: uupumusasteinen väsymys .81, kyynisyys .87 ja riittämättömyys .81. Summamuuttujat olivat sisäisesti yhdenmukaisia.

Koulu-uupumuksesta muodostettiin myös yksi keskiarvosummamuuttuja, joka sisälsi kaikki 10 väittämää, jotka edellä on lueteltu. Cronbachin Alfa -kerroin summamuuttujalle oli .902, eli erittäin hyvä. Summamuuttuja on sisäisesti yhdenmukainen.

Taulukosta 1 näkyvät tämän tutkimuksen keskeisten muuttujien mitta-asteikot, aritmeettiset keskiarvot, keskihajonnat sekä jakaumien vinoudet ja huipukkuudet. Vinous- ja huipukkuusluvut osoittivat, että kaikki tutkimuksen muuttujien jakaumat eivät olleet täysin normaalisti jakautuneita. Graafisen tarkastelun jälkeen niiden oletettiin olevan kuitenkin riittävän normaalisti jakautuneita, jotta tutkimuksessa voitiin käyttää parametrisia testejä.

Taulukko 1. Tutkimuksen muuttujien keskeiset tunnusluvut

Muuttuja	Asteikko	Keskiarvo	Keskihajonta	Vinous	Huipukkuus
Sitoutuminen (n = 777)	1–5: 1 = täysin eri mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä	3.13	1.16	-.17	-.84
Samaistuminen (n = 774)	1–5: 1 = täysin eri mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä	3.11	1.11	-.15	-.73
Etsintä (n = 776)	1–5: 1 = täysin eri mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä	3.65	.88	-.46	.05
Arviointi (n = 777)	1–5: 1 = täysin eri mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä	3.76	1.07	-.59	-.40
Murehtiva etsintä (n = 774)	1–5: 1 = täysin eri mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä	3.28	1.17	-.21	-.87
Uupumusasteinen väsymys (n = 837)	1–6: 1 = täysin eri mieltä ja 6 = täysin samaa mieltä	3.47	1.23	.04	-.71
Kyynisyys (n = 840)	1–6: 1 = täysin eri mieltä ja 6 = täysin samaa mieltä	2.80	1.41	.56	-.63
Riittämättömyys (n = 838)	1–6: 1 = täysin eri mieltä ja 6 = täysin samaa mieltä	3.30	1.38	.18	-.91
Koulu-uupumus (n = 836)	1–6: 1 = täysin eri mieltä ja 6 = täysin samaa mieltä	3.22	1.15	.25	-.66

4.3 Aineiston analyysimenetelmät

Tämän tutkimuksen kaikki tilastolliset analyysit suoritettiin IBM SPSS Statistics 25.0 -ohjelmistolla. Aluksi aineistoa tutkittiin tarkastelemalla muuttujien jakaumia. Tutkimuksen ensimmäisenä kysymyksenä oli selvittää, millaisia identiteettiprofiileja voidaan löytää lukiolaisaineistosta. Tämän selvittämiseksi suoritettiin ryhmittely- eli klusterianalyysi (K-means cluster analysis) identiteetin kehityksen summamuuttujille (DIDS-mittari). Klusterianalyysin avulla voidaan pyrkiä ryhmittelemään samankaltaiset havainnot ryhmiin eli klustereihin (Nummenmaa, 2010).

Summamuuttujat olivat etsintä, sitoutuminen, arviointi, samaistuminen ja murehtiva etsintä. Klusterianalyysi suoritettiin neljällä, viidellä ja kuudella ennakkoon päätetyllä klusterilukumäärällä. Sopivin klusterilukumäärä valittiin sisällöllisen tarkastelun avulla, hyödyntäen identiteetin kehittymisen teoriaa ja aikaisempia tutkimuksia. Klustereiden lukumäärää kasvatettiin niin kauan, kunnes se ei tuottanut enää sisällöllisesti merkitseviä ryhmiä. Sisällöllisen tarkastelun tueksi suoritettiin yksisuuntainen varianssianalyysi (One-Way-ANOVA), jonka avulla voitiin verrata sitä, poikkesivatko eri klustereihin sijoittuneet tutkittavat toisistaan identiteettiulottuvuuksien suhteen (Nummenmaa, 2010).

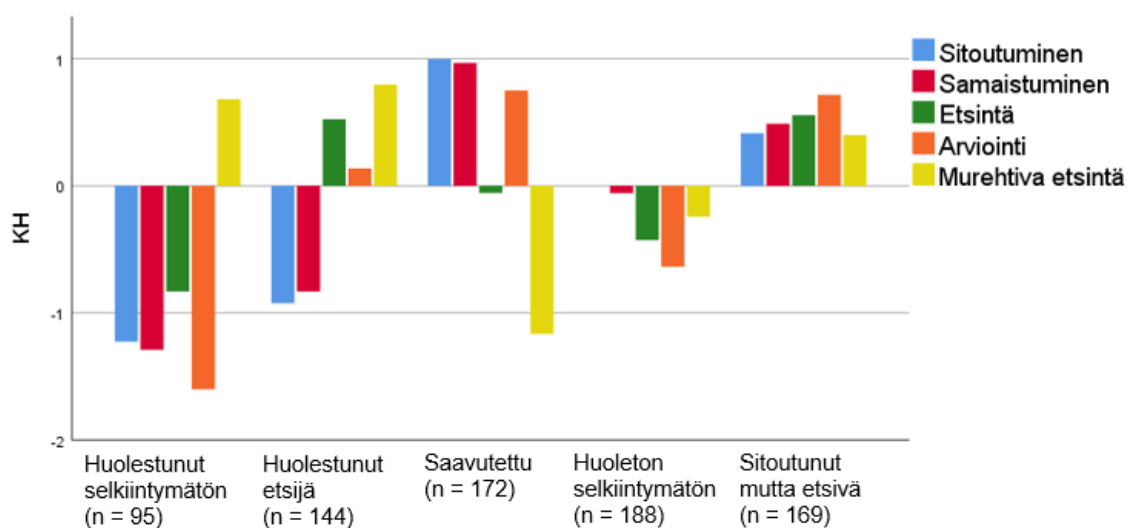
Tutkimuksen toisena kysymyksenä oli selvittää lukiolaisten koulu-uupumuksen yhteyttä identiteettiin. Tämän selvittämiseksi suoritettiin yksisuuntainen varianssianalyysi, jossa koulu-uupumus oli riippuva muuttuja ja identiteettiprofiili selittävä muuttuja. Varianssianalyysi suoritettiin koulu-uupumuksen summamuuttujalle ja erikseen myös koulu-uupumuksen osatekijöistä muodostetuille summamuuttujille, uupumusasteiselle väsymykselle, kyynisyydelle ja riittämättömyydelle.

5 Tutkimustulokset

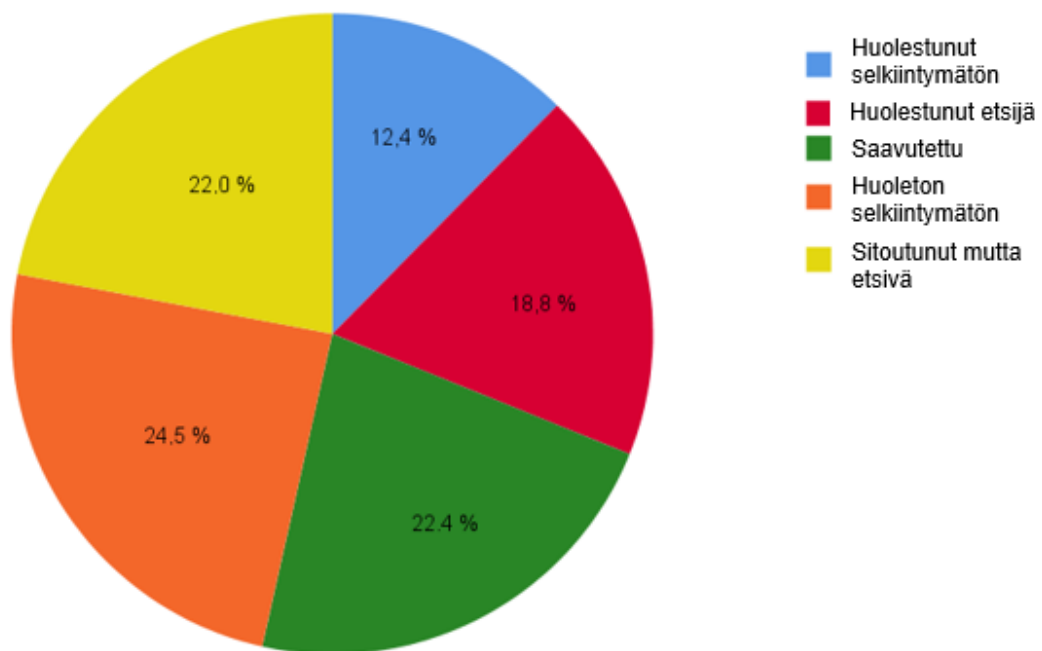
5.1 Lukiolaisten identiteettiprofiilit

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä haluttiin selvittää, millaisia identiteetti-profiileja voidaan löytää lukiolaisaineistosta. Klusterianalyysin tulosten sisällöllisen tarkastelun jälkeen tutkimuksessa päädyttiin viiden profiilin ratkaisuun (Kuvio 2). Viiden klusterin malli valmistui (iteroitui) analyysissä nopeammin kuin neljän tai kuuden klusterin malli. Viiden klusterin malli antoi myös sisällöllisesti merkittävimmän ratkaisun, sillä kuuden klusterin ratkaisussa *saavutettu* identiteetti oli jaettu kahteen ryhmään. Ensimmäisessä ryhmässä oli korkea sitoutuminen ja samaistuminen, mutta etsintä, arviointi ja murehtiva etsintä oli erittäin pientä. Toisessa *saavutettuun* identiteettiin viittaavassa profiilissa oli korkea sitoutuminen sekä samaistuminen, mutta matala etsintä ja murehtiva etsintä. Arviointi oli siinä puolestaan korkealla. Se ei siis voinut olla *lainattu* -identiteettiryhmä (Marcia, 1966). Näin ollen sisällöllisesti oli järkevintä päätyä viiden profiilin ratkaisuun, jossa oli yksi *saavutettu* -identiteetti-profiili. Viiden profiilin ratkaisu oli myös neljän klusterin ratkaisua parempi, sillä se tuotti enemmän sisällöllisesti merkitsevää tietoa. Neljän profiilin ratkaisusta puuttui *sitoutunut mutta etsivä* -profiili.

Viiden klusterin mallissa nimettiin profiilit seuraavasti: 1 *Huolestunut selkiintymätön* (Troubled diffusion), 2 *Huolestunut etsijä* (Ruminative moratorium), 3 *Saavutettu* (Achievement), 4 *Huoleton selkiintymätön* (Carefree diffusion) ja 5 *Sitoutunut mutta etsivä* (Searching while committed).

Kuvio 2. Lukiolaisten identiteetti-profiilit

Kuvio 3. Lukiolaisten jakautuminen identiteetti-profiileihin

Lukiolaisten jakautuminen identiteetti-profiileihin on esitetty Kuviossa 3. Identiteetin kehittymistä koskeviin väittämiin vastasi $n = 768$ vastaajaa.

Huolestuneisiin selkiintymättömiin kuului vastaajista 12,4 prosenttia. Heillä oli vastauksissaan selvästi keskiarvoa enemmän murehtivaa etsintää ja kaikkia muita identiteetin kehittymisen ulottuvuuksia keskiarvoa selkeästi vähemmän.

Huolestuneisiin etsijöihin kuului vastaajista 18,8 prosenttia. Heillä korostui vastauksissaan murehtiva etsintä, jota oli selkeästi yli vastaajien keskiarvon. Heillä oli lisäksi keskiarvoa korkeampi etsintä ja myös arviointi oli vähän keskiarvoa korkeampi. Sitoutuminen ja samaistuminen oli heillä selkeästi keskiarvoa matalampi.

Saavutettu-ryhmään sisältyi vastaajista 22,4 prosenttia. Heillä oli selkeästi keskiarvoa korkeampi sitoutuminen ja samaistuminen. Myös arviointi oli heillä selkeästi keskiarvoa korkeampi. Etsintä oli hieman keskiarvoa matalampi. Murehtivaa etsintää oli heillä huomattavasti keskiarvoa vähemmän.

Huolettomiin selkiintymättömiin kuului vastaajista 24,5 prosenttia. Heillä yksikään viidestä identiteetin kehittymisen ulottuvuudesta ei noussut yli keskiarvon. Sitoutuminen oli keskiarvon suuruista ja samaistuminen vähän keskiarvon alapuolella. Etsintä, arviointi ja murehtiva etsintä olivat kaikki alle keskiarvon.

Sitoutunut mutta etsivä -ryhmään kuului vastaajista 22,0 prosenttia. Heillä kaikki ulottuvuudet nousivat yli keskiarvon. Arviointi ja etsintä nousivat heillä kaikkein voimakkaimmin yli keskiarvon.

Klusterianalyysin sisällöllisen tarkastelun tueksi suoritettiin yksisuuntainen varianssianalyysi. Analyysin tulokset on esitetty Taulukossa 2.

Taulukko 2. Identiteetin kehittymistä mittaavien ulottuvuuksien keskiarvot identiteettiprofiileissa.

Identiteettiprofiili								
Identiteettikehityksen ulottuvuus								
	1.	2.	3.	4.	5.	KA	KH	F
Sitoutuminen	1.61 ^a (.61)	1.97 ^b (.71)	4.37 ^e (.58)	3.07 ^c (.62)	3.61 ^d (.67)	3.13	1.16	433.91 ^{***}
Samaistuminen	1.56 ^a (.56)	2.09 ^b (.63)	4.25 ^e (.61)	3.02 ^c (.53)	3.67 ^d (.67)	3.11	1.11	467.03 ^{***}
Etsintä	2.81 ^a (.87)	4.19 ^d (.62)	3.66 ^c (.92)	3.24 ^b (.56)	4.14 ^d (.69)	3.65	.88	96.96 ^{***}
Arviointi	2.04 ^a (.70)	3.88 ^c (.76)	4.57 ^d (.56)	3.11 ^b (.68)	4.47 ^d (.59)	3.76	1.07	364.55 ^{***}
Murehtiva etsintä	4.16 ^d (.84)	4.36 ^d (.67)	1.83 ^a (.63)	2.88 ^b (.58)	3.95 ^c (.64)	3.28	1.17	348.22 ^{***}

*** $p < .001$ Huom. Samalla kirjaimella merkityt ryhmät eivät eronneet toisistaan tilastollisesti merkitsevästi. Identiteettiprofiilit ovat: 1 = Huolestunut selkiintymätön, 2 = Huolestunut etsijä, 3 = Saavutettu, 4 = Huoleton selkiintymätön, 5 = Sitoutunut mutta etsivä.

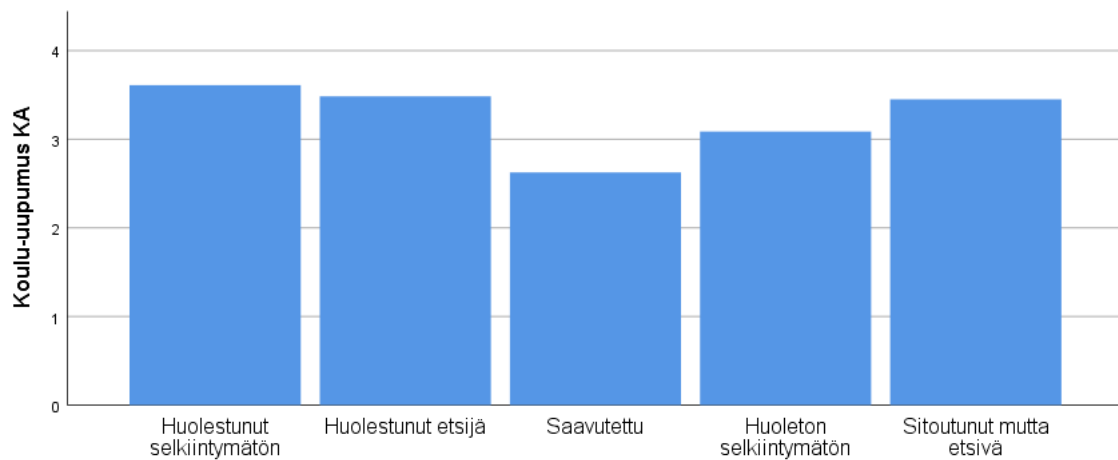
5.2 Identiteetin yhteys koulu-uupumukseen

Tutkimuksen toisena kysymyksenä oli selvittää, onko koulu-uupumus yhteydessä lukiolaisten identiteettiprofiliiin. Yksisuuntaisen varianssianalyysin perusteella identiteettiprofilien välillä on tilastollisesti merkitseviä eroja suhteessa koulu-uupumuksen keskiarvoihin $F(4, 754) = 20,02$, $p = .000$ (Taulukko 3 ja Kuvio 4). Yksisuuntaisen varianssianalyysin tulokset koulu-uupumuksen osa-alueittain ovat: uupumusasteinen väsymys $F(4, 755) = 13,75$, $p = .000$, kyynisyys $F(4, 757) = 19,86$, $p = .000$ ja riittämättömyys $F(4, 755) = 19,29$, $p = .000$ (Taulukko 4).

Taulukko 3. Koulu-uupumus profiileittain ja varianssianalyysin tulokset.

	Koulu- uupumus	F	df	p	η^2
Identiteettiprofilit yhteensä	3.20 (1.15)	20.02	4	.000	.096
Huolestunut selkiintymätön	3.61 (1.13) ^{ec}				
Huolestunut etsijä	3.48 (1.13) ^{dc}				
Saavutettu	2.63 (1.06) ^a				
Huoleton selkiintymätön	3.09 (1.12) ^b				
Sitoutunut mutta etsivä	3.45 (1.07) ^c				

Huom. Samalla kirjaimella merkityt ryhmät eivät eronneet toisistaan tilastollisesti merkitsevästi.

Kuvio 4. Koulu-uupumus profiileittain

Taulukko 4. Koulu-uupumuksen osa-alueiden keskiarvot ja -hajonnat profiileittain.

	Uupumusasteinen väsymys	Kyynisyys	Riittämättömyys
Huolestunut selkiintymätön	3.60 (1.21) ^{cb}	3.45 (1.53) ^{ed}	3.79 (1.37) ^{ec}
Huolestunut etsijä	3.65 (1.19) ^{dc}	3.07 (1.44) ^{dbc}	3.67 (1.44) ^{dc}
Saavutettu	3.05 (1.25) ^a	2.05 (1.20) ^a	2.63 (1.30) ^a
Huoleton selkiintymätön	3.23 (1.15) ^{ba}	2.88 (1.35) ^{cb}	3.11 (1.17) ^b
Sitoutunut mutta etsivä	3.90 (1.20) ^{ec}	2.77 (1.35) ^{bc}	3.52 (1.35) ^c
Profiilit yhteensä	3.47 (1.23)	2.80 (1.41)	3.30 (1.38)
F	13.75***	19.86***	19.29***

Huom. Samalla kirjaimella merkityt ryhmät eivät eronneet toisistaan tilastollisesti merkitsevästi.

6 Pohdintaa

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin, eroavatko identiteettiprofiilit koulu-uupumuksen suhteen. Lukiolaisten koulu-uupumukseen liittyvien tekijöiden selvittäminen monipuolisesti on tärkeää, sillä pitkittyessään koulu-uupumus voi

aiheuttaa masennusta ja sillä voi olla muita haitallisia seurauksia yksilöille (Salmela-Aro, ym., 2009; Bask, ym., 2013). Tutkimuksen tulosten mukaan lukiolaiset voidaan jakaa viiteen erilaiseen identiteetti-profiiliin ja koulu-uupumus näyttäisi olevan yhteydessä identiteettiin.

6.1 Lukiolaisten identiteetti-profiilit

Tutkimuksen ensimmäisenä kysymyksenä selvitettiin, miten aineiston lukiolaiset voidaan jakaa erilaisiin identiteetti-profiileihin. Aineiston analyysin jälkeen lukiolaiset jaettiin viiteen profiiliin sisällöllisen tarkastelun perusteella. Profiilien nimet olivat: 1 *Huolestunut selkiintymätön*, 2 *Huolestunut etsijä*, 3 *Saavutettu*, 4 *Huoleton selkiintymätön* ja 5 *Sitoutunut mutta etsivä*.

Myös aiemmissa tutkimuksissa on päädytty DIDS-mittarilla viiden (Zimmerman, Lannegrand-Willems, Safont-Mottay, & Cannard, 2013; Marttinen, ym., 2016) tai kuuden (Luyckx, Seiffge-Krenke, Schwartz, Crocetti, & Klimstra, 2014; Mannerström, Hautamäki, & Leikas, 2016) profiilin ratkaisuihin. Tämän tutkimuksen tulokset siis tukevat hypoteesia (H1).

Marttinen ja kollegat (2016) päätyivät viiden profiilin ratkaisuun tutkiessaan 23-vuotiaiden identiteetin kehittymistä. He nimesivät profiilit seuraavasti: *osittain saavutettu* (moderate achievement), *osittain selkiintymätön* (moderate diffusion), *saavutettu* (achievement), *selkiintymätön* (diffused diffusion) ja *saavutettu mutta uudelleen harkitseva* (reconsidering achievement).

Tämän tutkimuksen tulokset näyttäisivät olevan linjassa aiemman tutkimuksen kanssa. Yksi profiili nimettiin *saavutettu* -ryhmäksi, joka vastaa Marcian (1966) sekä Luyckxin ja kollegoiden (2006; 2008) teoriaa. Tämän statuksen lukiolaisilla oli maltillisesti etsintää, paljon arviointia, mutta ei juurikaan murehtivaa etsintää. Heillä oli selkeä sitoutuminen ja samaistuminen. Tähän profiiliin kuului vastaajista 22,4 prosenttia eli noin viidesosa. Tämä ryhmä löytyi esimerkiksi Marttisen ja kollegoiden tutkimuksesta (2016).

Marcian (1966) neljän alkuperäisen identiteettistatuksen lisäksi on tutkimuksissa (Luyckx, ym., 2008; Crocetti, Rubini, & Meeus, 2008; Schwartz, ym., 2011; Zimmermann, ym., 2015) löydetty lukuisia muita profiileja, kuten *murehtiva etsijä* (ruminative moratorium), jossa on matala sitoutuminen, korkea etsintä ja erityisesti korkea murehtiva etsintä. Tällainen profiili löytyi selkeästi tästäkin tutkimuksesta ja se nimettiin *huolestuneeksi etsijäksi*. Aiemmissa tutkimuksissa (Luyckx, ym., 2008) on löydetty myös *huolestunut selkiintymätön* -ryhmä (diffused diffusion), jota kuvaa heikko etsintä, heikko sitoutuminen ja korkea murehtiva etsintä. Tämä ryhmä löytyi selkeästi myös tästä tutkimuksesta ja sille annettiin nimeksi *huolestunut selkiintymätön*.

Aiemmissa tutkimuksissa (Schwartz, ym., 2011) on löydetty myös *tutkiva etsijä* -ryhmä (searching moratorium), joka on vahvasti sitoutunut valintoihinsa, mutta joka myös vahvasti arvioi aikaisempia valintojaan ja etsii uusia mahdollisuuksia. Tässä ryhmässä vastaajalla on melko korkeita arvoja kaikissa ulottuvuuksissa. Tässä tutkimuksessa tähän voisi viitata osittain *sitoutunut mutta etsivä* -profiili, johon kuuluvalla yksilöllä oli kaikkein korkein keskiarvo arvioinnissa, sitten etsinnässä ja heti perässä tulivat samaistuminen ja sitoutuminen, murehtivan etsinnän saadessa matalimman keskiarvon. Tällaiselle ryhmälle, jolle on ominaista samaan aikaan voimakas samaistuminen ja kyseenalaistaminen, on ehdotettu *sitoutunut mutta etsivä* -nimeä (Waterman, 2015). Tässä tutkimuksessa tämä ryhmä nimettiin tämän ehdotuksen mukaan. Samankaltainen ryhmä löytyi Marttisen ja kollegoiden (2016) tutkimuksesta nimellä *saavutettu mutta uudelleen harkitseva*. Tätä ryhmää voisi siis kuvailla niin, että he ovat jo osittain löytäneet oman identiteettinsä, mutta tällä hetkellä he arvioivat aikaisemmin tehtyjä valintojaan ja harkitsevat niihin samaistumistaan. He näyttäisivät siis olevan epävarmoja omista valinnoistaan ja suunnitelmistaan.

Tässä tutkimuksessa ei löytynyt Marcian (1966) *lainattu* -identiteettiprofiilia. *Huolettomaksi selkiintymättömäksi* nimetty profiili voisi joltain osin täyttää teorian kriteerit lainatusta profiilista, sillä tuossa profiilissa oli sitoutuminen keskimääräisellä tasolla, myös samaistuminen oli lähellä keskimääräistä. Sen sijaan etsintäulottuvuudet olivat alle keskiarvon. Näin ollen profiilissa voisi olla

kyse nuorista, jotka ovat löyhästi lainanneet identiteetin ulkopuoleltaan etsimättä itse omia tavoitteitaan. Toisin sanoen he voisivat olla nuoria, joille identiteetin etsintä ei ole tällä hetkellä relevanttia. Aiemmassa tutkimuksessa tälle on ehdotettukin *varhaisesti lainattu* (early closure) -nimeä (Meeus, van de Schoot, Keijsers, Schwartz, & Branje, 2010).

Aiemmissa tutkimuksissa on löytynyt myös *huoleton selkiintymätön* -ryhmä (carefree diffusion), jolle on tyypillistä matalat arvot kaikissa ulottuvuuksissa (Luyckx, ym., 2008). Tämän tutkimuksen *huolettomaksi selkiintymättömäksi* nimetty profiili viittaa tähän, tai kuten edellä on pohdittu, se voisi olla myös *varhaisesti lainattu* -profiili (early closure). Mutta se ei näytä Schwartzin ja kollegoiden (2011) *erilaistumattomaksi* (undifferentiated) nimetyltä ryhmältä, jossa lähes kaikki ulottuvuudet saavat keskimääräisiä arvoja.

Varianssianalyysi osoitti, että *huolestunut etsijä* ja *sitoutunut mutta etsivä* -ryhmät eivät eronneet toisistaan tilastollisesti merkitsevästi, sillä niissä keskiarvo etsintäulottuvuudesta oli lähes sama. Molemmissa profiileissa oli paljon identiteetin etsintää. Ryhmissä oli sisällöllisesti tarkasteltuna kuitenkin selkeä ero, sillä *sitoutunut mutta etsivä* -ryhmässä nuoret olivat jo löytäneet osittain identiteettinsä ja sitoutuneet valintoihin, mutta arvioivat tällä hetkellä aikaisempia valintojaan sekä etsivät uusia tavoitteita. *Huolestunut etsijä* -ryhmään kuuluvat eivät sen sijaan olleet vielä löytäneet omaa identiteettiään, vaan etsivät sitä murehtien.

Saavutettu-profiili ei myöskään eronnut *sitoutunut mutta etsivä* -profiilista tilastollisesti merkitsevästi arviointiulottuvuuden suhteen. Teorian mukaan identiteetin löytänyt yksilö toisen etsintäsyklin vaiheessa arvioi aikaisempia valintojaan ja samaistuu niihin, mikäli kokee ne edelleen itselleen tärkeiksi (Marcia, 1966; Luyckx, ym., 2006). Tässä tutkimuksessa *saavutetun* identiteetin profiilissa oli korkea arviointi ja korkea samaistuminen. Tämän tutkimuksen *sitoutunut mutta etsivä* -profiilissa oli korkein keskiarvo arvioinnista ja seuraavaksi etsinnästä. Vähän pienempiä arvoja saivat samaistuminen ja sitoutuminen. Murehtivaa etsintääkin oli yli keskiarvon. Eli nämä kaksi profiilia

erosivat keskenään siinä, että toisessa yksilö oli selkeästi löytänyt identiteetin ja toisessa profiilissa löydettyä identiteettiä uudelleen harkittiin.

Varianssianalyysi osoitti myös, että *huolestuneilla selkiintymättömillä* ja *huolestuneilla etsijöillä* oli lähes sama keskiarvo murehtivasta etsinnästä ja ryhmät eivät eronneet toisistaan tilastollisesti merkitsevästi. Sisällöllinen tarkastelu kuitenkin osoitti, että ryhmillä oli selkeä ero toisiinsa nähden. *Huolestuneilla selkiintymättömillä* oli korkea murehtiva etsintä, mutta kaikki muut ulottuvuudet saivat arvoja reilusti alle keskiarvon. *Huolestuneet etsijät* saivat korkean arvon murehtivasta etsinnästä, mutta myös korkean arvon etsinnästä.

Tutkimuksen lukiolaiset jakautuivat viiteen ryhmään melko tasaisesti. Neljään profiiliin kuului kuhunkin lähemmäs 20 prosenttia vastaajista ja vain *huolestunut selkiintymätön* -ryhmä oli selvästi pienin ryhmä sisältäen noin 12 prosenttia vastaajista. Tulokset osoittivat, että vain noin viidennes lukiolaisista oli löytänyt identiteettinsä ja oli tietoinen siitä, millainen haluaa olla tulevaisuudessa. Lähes yhtä suurelle osalle identiteetti oli osittain selkiintynyt ja heille oli tyypillistä epävarmuus aiemmista valinnoistaan ja uusien tulevaisuuden tavoitteiden etsintä. Suurimmalle osalle eli noin 60 prosentille lukiolaisista oma identiteetti oli vielä epäselvä.

Tutkimuksen tulokset osoittivat lisäksi, että lukiolaisilla oli paljon murehtivaa identiteetin etsintää. Vain identiteetin saavuttaneilla tätä ei juurikaan ilmennyt. Lukiolaisten identiteetin etsintää leimaa siis ahdistus sekä paikallaan ajelehtiminen ja heidän on vaikeaa sitoutua mihinkään vaihtoehtoon. Tämän tutkimuksen tulokset vahvistavat aiempien tutkimusten tuloksia (Marttinen, ym., 2016).

6.2 Identiteetin yhteys koulu-uupumukseen

Tutkimuksen toisena kysymyksenä selvitettiin lukiolaisten identiteettiprofiilin yhteyttä koulu-uupumukseen. Tulokset osoittivat, että lukiolaisten identiteettiprofiilit ovat yhteydessä koulu-uupumukseen. Koulu-uupumuksen

keskiarvoissa oli tilastollisesti merkitseviä eroja identiteetti-profiilien välillä. Varianssianalyysi antoi selitysosuudeksi .096, joten identiteetti-profiili selitti noin 10 prosenttia koulu-uupumuksen keskiarvon vaihtelusta.

Identiteetin saavuttaneiden koulu-uupumuksen keskiarvo oli kaikkein matalin. Heillä koulu-uupumuksen keskiarvo erosi tilastollisesti merkitsevästi kaikista muista identiteetti-profiileista. Toiseksi matalin keskiarvo oli *huolettomilla selkiintymättömillä*. Myös heillä keskiarvo erosi kaikista muista profiileista tilastollisesti merkitsevästi.

Korkein keskiarvo koulu-uupumuksesta oli *huolestuneilla selkiintymättömillä* ja heidän perässään tulivat *huolestuneet etsijät* sekä *sitoutunut mutta etsivä* -ryhmä. Tutkimuksen tulokset tukevat hypoteesia (H2). Koulu-uupumuksen keskiarvon ero *huolestuneilla selkiintymättömillä* ja *saavuttaneilla* oli selkeä. Identiteetin löytäneiden ryhmä kokee siis selvästi vähemmän koulu-uupumuksen oireita, kuin ne, joille identiteetti on vielä epäselvä ja jotka etsivät sitä murehtien. *Huolestuneilla etsijöillä* oli toiseksi korkein koulu-uupumuksen keskiarvo. Myös heille oma identiteetti on vielä epäselvä ja he etsivät minuuttaan murehtien. Heidät kuitenkin erottaa *huolestuneista selkiintymättömistä* se, että he etsivät identiteettiään myös ilman murehtimista.

Korkeimmat koulu-uupumuksen keskiarvot esiintyivät siis identiteetti-profiileilla, joilla oli eniten murehtivaa etsintää ja joille identiteetti oli vielä epäselvä. *Huolettomat selkiintymättömät* ovat mielenkiintoinen ryhmä, sillä vaikka heille identiteetti ei ollut vielä kovin selvä, heillä koulu-uupumuksen keskiarvo oli toiseksi pienin.

Opiskelijat vastasivat kymmeneen väittämään koulu-uupumuksesta kuusiportaisella Likert-asteikolla, joten identiteetin saavuttaneiden ryhmän keskiarvo kuvaa vastausta "olen eri mieltä" tai "jossain määrin eri mieltä" niiden sisällöstä. Keskimääräisesti identiteetin löytäneet eivät siis kokeneet juurikaan koulu-uupumuksen oireita.

Huolestuneisiin selkiintymättömiin kuului lukiolaisista 12,4 prosenttia ja *huolestuneisiin etsijöihin* 18,8 prosenttia. Lukiolaisista siis noin kolmannes vastasi koulu-uupumusta kuvaaviin väittämiin niin, että he olivat niistä jossain määrin eri mieltä ja jossain määrin samaa mieltä. Tämä joukko siis koki keskimääräisesti jossain määrin koulu-uupumuksen oireita.

Profiilien järjestys koulu-uupumuksen suhteen pienimmästä suurimpaan oli: *saavutettu, huoleton selkiintymätön, sitoutunut mutta etsivä, huolestunut etsijä* ja *huolestunut selkiintymätön*. Tarkastellen koulu-uupumusta tarkemmin sen eri osa-alueiden, uupumusasteisen väsymyksen, kyynisyyden ja riittämättömyyden kautta huomaa, että *sitoutunut mutta etsivä* -ryhmä sai kaikkein korkeimman keskiarvon uupumusasteisesta väsymyksestä. Seuraavaksi korkeimman arvon saivat *huolestuneet etsijät*. Eli korkein uupumusasteinen väsymys oli niillä identiteetti-profiileilla, joilla oli paljon etsintää. Etsintä voisi siis näkyä hyvinvoinnin kustannuksissa. *Sitoutunut mutta etsivä* -ryhmän uupumusasteisen väsymyksen väittämien keskiarvo kuvaa vastausta jossain määrin samaa mieltä.

Korkein kyynisyyden taso oli *huolestuneilla selkiintymättömillä*. Heidän profiilissaan oli paljon murehtivaa etsintää ja heille oma identiteetti oli vielä epäselvä. Heillä oli keskimääräistä paljon vähemmän etsintää ja arviointia. Toiseksi korkein kyynisyyden taso oli *huolestuneilla etsijöillä*. Sen sijaan kolmanneksi suurin keskiarvo oli *huolettomilla selkiintymättömillä* ja vasta heidän jälkeensä *sitoutunut mutta etsivä* -ryhmällä. Pienin kyynisyyden taso oli identiteetin saavuttaneilla. *Sitoutunut mutta etsivä* -ryhmään kuuluvat kokivat siis profiileista eniten väsymystä, mutta he eivät kokeneet vahvimmin kyynisyyden tunteita. Kyynisyys voisi ilmetä haluttomuutena etsiä ja nähdä vaivaa identiteetin löytymiseksi.

Korkein keskiarvo riittämättömyydestä oli *huolestuneilla selkiintymättömillä* ja se oli heillä kaikkein korkein koulu-uupumuksen eri osa-alueista. Matalin arvo riittämättömyydestä oli identiteetin saavuttaneilla ja ero *huolestuneisiin selkiintymättömiin* oli selkeä. Toiseksi korkeimman keskiarvon

riittämättömyydestä sai *huolestuneiden etsijöiden* ryhmä ja kolmanneksi tulivat *sitoutunut mutta etsivä* -ryhmä.

Parhaiten voivat ryhmät koulu-uupumuksen suhteen ovat *saavuttaneet* ja *huolettomat selkiintymättömät*. Mielenkiintoista on se, että *saavuttaneet* ovat löytäneet identiteetin ja heillä on matalin koulu-uupumuksen keskiarvo. *Huolettomat selkiintymättömät* sen sijaan eivät ole identiteettiään juurikaan löytäneet ja eivätkä sitä myöskään aktiivisesti etsi, mutta heillä on silti toiseksi matalin koulu-uupumuksen keskiarvo. Yhteistä näille kahdelle identiteettiprofiilille on se, että niillä on profiileista matalimmat murehtivan etsimisen tasot.

Aiemmassa tutkimuksessa (Marttinen, ym., 2016) on havaittu, että *huolestunut selkiintymätön* -profiililla (diffused diffusion) on korkea koulu-uupumus. Myös *kohtalaisen selkiintymätön* -profiililla (moderate diffusion), joihin kuuluvilla oli murehtivaa etsintää ja arviointia, on korkea koulu-uupumus. Tämä tutkimus vahvistaa tätä aiempaa löydöstä; *huolestuneilla selkiintymättömillä* ja *huolestuneilla etsijöillä* oli korkein keskiarvo koulu-uupumuksesta. Tässä tutkimuksessa löydetty *huolestuneiden etsijöiden* -profiili oli hyvin samankaltainen aiemman tutkimuksen *kohtalaisen selkiintymätön* -profiilin kanssa. *Huolestuneilla etsijöillä* vain oli melko paljon enemmän etsintää.

6.3 Tutkimuksen rajoitukset

Tämän tutkimuksen rajoituksena voidaan pitää sitä, että aineisto koostui Helsingin alueen lukiolaisten vastauksista. Tutkimuksen tulokset voisivat olla erilaisia, jos mukana olisi ollut lukioita myös muualta Suomesta. Tässä tutkimuksessa ei vertailtu keskenään tyttöjen ja poikien identiteetin kehittymistä ja heidän identiteettinsä yhteyttä koulu-uupumukseen. Aiemman tutkimuksen mukaan tytöt kokevat poikia enemmän koulu-uupumuksen oireita ja vuonna 2019 tytöistä noin 20 prosenttia koki koulu-uupumusta lukiossa, kun pojista uupuneita oli noin yhdeksän prosenttia (Salmela-Aro, ym., 2009; THL, 2019). Sukupuolieroja olisi siis voinut esiintyä tässäkin tutkimuksessa.

Tutkimuksen rajoituksena voidaan pitää myös sitä, että identiteettimittarin ulottuvuuksista *arviointi* sisälsi vain yhden väittämän. Yksi ulottuvuuden väittäminen oli tippunut pois kyselyn laadinnan aikana inhimillisen virheen vuoksi. Tämä saattoi vaikuttaa mittarin validiteuteen. Yhden väittämän puuttuminen vaikuttaa myös tämän tutkimuksen tulosten vertailtavuuteen. Aiemmissa tutkimuksissa Suomessa mittarista on käytetty versiota, joka on sisältänyt 11 väittämää (Marttinen, ym., 2016). Tässä tutkimuksessa mittari sisälsi vain yhdeksän väittämää, sillä myös *murehtiva etsintä* -ulottuvuudessa yhden väittämän kirjoitusasussa oli tapahtunut virhe, jolloin väitteen merkitys oli muuttunut. Tämä ulottuvuus sisälsi tässä tutkimuksessa kuitenkin kaksi väittämää, vaikka yksi väittäminen jouduttiinkin jättämään pois.

6.4 Johtopäätökset

Tässä tutkimuksessa lukiolaisaineistosta löydettiin viisi erilaista identiteettiprofiilia: *Huolestunut selkiintymätön*, *Huolestunut etsijä*, *Saavutettu*, *Huoleton selkiintymätön ja Sitoutunut mutta etsivä*. Löydetyt profiilit vastasivat aiempien tutkimusten tuloksia (Luyckx, ym., 2008, Marttinen, ym., 2016). Aineistosta ei löytynyt selkeästi *lainattu* -profiili, kuten joissakin aiemmissa tutkimuksissa on löytynyt (esim. Schwartz, ym., 2011). Aineistosta nousi kuitenkin esiin *huolettomien selkiintymättömien* -ryhmä, jonka nuoret näyttäisivät lainanneen löyhästi identiteetin ulkopuoleltaan. Tämä tulos tukee Suomessa aiemmin tehtyä tutkimusta, jossa parikymppisten nuorten keskuudesta ei löytynyt DIDS-mittarilla *lainattua* identiteettiä (Marttinen, ym., 2016).

Tämä tutkimus osoitti, että lukiolaisten identiteetin kehittymistä leimaa vahvasti murehtiminen. Yli kolmasosan profiilissa oli selkeästi mukana murehtiva etsintä, jota voidaan pitää ongelmaiseksi identiteetin etsimisen strategiana, sillä sille ominaista on ahdistuneisuus ja kyvyttömyys tehdä päätöksiä (Luyckx, ym., 2008). Nuorten epävarmuus omasta identiteetistään nousi esiin myös profiilissa, johon kuuluvat lukiolaiset olivat osittain löytäneet identiteetin, mutta jotka harkitsivat tällä hetkellä uudelleen elämänsä tärkeitä tavoitteita ja suunnitelmia.

Lukiolaisista vain viidesosa oli löytänyt oman identiteetin ja myös noin viidennes koki löytäneen sen osittain. Suurimmalle osalle eli noin 60 prosentille oma identiteetti oli vielä epäselvä. Lukiolaisten voi siis olla vaikeaa tehdä omaa tulevaisuuttaan koskevia päätöksiä, joita korkeakoulujen pääsykoeuudistukset heiltä aikaisessa vaiheessa opintoja edellyttivät. Aineiston lukiolaiset olivat tietoisia pääsykoeuudistuksesta, joten olisi ollut mielenkiintoista haastatella heitä ja kuulla, liittyykö murehtiva etsintä juuri esimerkiksi paineisiin tehdä pitkälle johtavia päätöksiä. Jatkossa voitaisiin myös tutkia, miten lukiolaisten identiteettiprofiilit jakautuvat pääsykoeuudistusten jälkeen. Voisiko murehtiva etsintä lisääntyä?

Tämä tutkimus osoitti myös, että lukiolaisten identiteettiprofiilit olivat yhteydessä koulu-uupumukseen. Identiteetin löytäneet eivät juurikaan kokeneet koulu-uupumuksen oireita. Voisiko siis oman identiteetin löytäminen suojata koulu-uupumukselta? Omien vahvuuksien ja heikkouksien realistinen arviointi ja sopivien kurssivalintojen tekeminen tulevaisuuden tavoitteita varten, saattavat yhdessä muodostaa reitin sujuviin lukio-opintoihin ja hyvinvointiin.

Tutkimuksessa nousi selvästi esille myös se, että korkein koulu-uupumuksen taso oli *huolestunut selkiintymätön* -ryhmällä, eli niillä lukiolaisilla, joille oma identiteetti oli vielä epäselvä ja jotka etsivät sitä murehtien. Mielenkiintoista olisi tutkia, mitä tämän yhteyden takana on. Ovatko nämä nuoria, jotka eivät tiedä mitä haluavat tulevaisuudessa tehdä ja mitkä ovat heidän vahvuuksiaan? Ovatko he valinneet liian paljon haastavia ja epämotivoivia kursseja? Vai aiheuttaako koulu-uupumus ongelmia identiteetin kehittymisessä?

Haastatteleamalla voitaisiin myös saada lisäselvitystä siihen, ovatko *huoleton selkiintymätön* -ryhmään kuuluvat lainanneet identiteetin löyhästi ulkopuoleltaan, vai onko se heille vain epärelevantti asia.

Tämän tutkimuksen tulokset osoittivat, että lukiolaisten identiteetin kehittyminen on suurimmalla osalla vielä täysin kesken, joten heidän voi olla vaikeaa suunnitella omia opintojaan ja valita oikea ala, jonka pääsykokeisiin osallistua. Pääsykoeuudistusten jälkeen moni korkeakoulun ala varaa suurimman osan

aloituspaikoistaan ensikertalaisille (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2017). Alan vaihtaminen myöhemmin voi siis muodostua erittäin haastavaksi. Myös hyvällä ylioppilastodistuksella on entistä suurempi painoarvo (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2017). Lukiolaisten on siis panostettava lukiossa menestymiseen sekä osattava tehdä aikaisessa vaiheessa tärkeitä valintoja. Paine menestyä ja pitkään jatkuva stressi voivat edetä koulu-uupumukseen. Lukiolaisten identiteetin kehittyminen on siis tärkeää, sen selkiytyminen auttaa tekemään oikeita valintoja ja se voinee sitä kautta suojata koulu-uupumukselta. Toisaalta koulu-uupumukseen puuttuminen voinee auttaa identiteetin kehittämisessä.

Lukiota koskevien uudistusten ohella pitäisi kiinnittää huomiota opiskelijoiden kykyyn tehdä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja ennaltaehkäistä lukio-opintoihin kohdistuneesta paineesta johtuvaa koulu-uupumusta. Tätä työtä voi tukea tieto siitä, miten lukiolaiset jakautuvat identiteetti-profiileihin ja miten nämä eri profiilit ovat yhteydessä koettuun koulu-uupumuksen tasoon. Pääsykoeuudistuksilla tavoitellaan opiskelijoiden nopeampaa siirtymistä jatko-opintoihin ja edelleen työelämään. Tavoite ei toteudu, jos yhä useampi lukiolainen uupuu jo ennen jatko-opintojaan. Lukiolaisten uupumisella voi olla kauaskantoisia yhteiskunnallisia ja henkilökohtaisia seurauksia, joten ongelman ehkäisemiseen pitäisi kiinnittää erityistä huomiota.

Lähteet

Bask, M. & Salmela-Aro, K. (2013). Burned out to drop out: Exploring the relationship between school burnout and school dropout. *European Journal of Psychology of Education*, 28(2), 511-528.

Crocetti, E., Rubini, M., & Meeus, W. (2008). Capturing the dynamics of identity formation in various ethnic groups: Development and validation of a three-dimensional model. *Journal of Adolescence*, 31, 207-222.

Erentaitė, R., Vosylis, R., Gabrielavičiūtė, I., & Raižienė, S. (2018). How does School Experience Relate to Adolescent Identity Formation Over Time? Cross-Lagged Associations between School Engagement, School Burnout and Identity Processing Styles. *Journal of Youth and Adolescence*, 47(4), 760-77.

Erikson, E. H. (1968). *Identity; youth and crisis*. New York: Norton.

Kiuru, N., Aunola, K., Nurmi, J.-E., Leskinen, E., & Salmela-Aro, K. (2008). Peer group influence and selection in adolescents' school burnout: A longitudinal Study. *Merrill Palmer Quarterly*, 54, 23-55.

Kiuru, N., Nurmi, J.-E., Aunola, K., & Salmela-Aro, K. (2009). Peer group homogeneity in adolescents' school adjustment varies according to peer group type and gender. *International Journal of Behavioral Development*, 33, 65-76.

Luyckx, K., Goossens, L., Soenens, B., Beyers, W., & Vansteenkiste, M. (2005). Identity statuses based on 4 rather than 2 identity dimensions: Extending and refining Marcia's paradigm. *Journal of Youth and Adolescence*, 34, 605-618.

Luyckx, K., Goossens, L., Soenens, B., & Beyers, W. (2006). Unpacking commitment and exploration: Preliminary validation of an integrative model of late adolescent identity formation. *Journal of Adolescence*, 29(3), 361-378.

Luyckx, K., Schwartz, S. J., Berzonsky, M. D., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Smits, I., & Goossens, L. (2008). Capturing ruminative exploration: Extending the four-dimensional model of identity formation in late adolescence. *Journal of Research in Personality, 42*, 58-82.

Luyckx, K., Duriez, B., Klimstra, T. A., & De Witte, H. (2010). Identity statuses in young adult employees: prospective relations with work engagement and burnout. *Journal of Vocational Behavior, 77*(3), 339-349.

Luyckx, K., Seiffge-Krenke, I., Schwartz, S. J., Crocetti, E., & Klimstra, T. A. (2014). Identity configurations across love and work in emerging adults in romantic relationships. *Journal of Applied Developmental Psychology, 35*, 192-203.

Mannerström, R., Hautamäki, A., & Leikas, S. (2016). Identity status among young adults: Validation of the dimensions of identity development scale (DIDS) in a Finnish sample. *Nordic Psychology, 69*, 195-213.

Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego-identity status. *Journal of Personality and Social Psychology, 3*, 551-558.

Marttinen, E., & Salmela-Aro, K. (2010.) Nuorten henkilökohtaisten projektien profiilit ja subjektiivinen hyvinvointi. *Psykologia, 45*, 5-6.

Marttinen, E., Dietrich, J., & Salmela-Aro, K. (2016). Dark shadows of rumination: Finnish young adults' identity profiles, personal goals and concerns. *Journal of Adolescence, 47*, 185-196.

Meeus, W., van de Schoot, R., Keijsers, L., Schwartz, S., & Branje, S. J. T. (2010). On the progression and stability of adolescent identity formation. A five-wave longitudinal study in early-to-middle and middle-to-late adolescence. *Child Development, 81*, 1565-1581.

Nummenmaa, L. (2010). *Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät*. 2. painos. Helsinki: Tammi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2017). *Korkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämisen toimenpiteet 2017-2010*. [Sähköinen muistio]. Saatavilla: https://minedu.fi/documents/1410845/4154572/Korkeakoulujen+opiskelijavalintojen+kehitt%C3%A4misen+toimenpiteet_20170817.pdf/09af5b53-2658-4866-8a4e-c6aeda33be84/Korkeakoulujen+opiskelijavalintojen+kehitt%C3%A4misen+toimenpiteet_20170817.pdf.pdf Viitattu 23.2.2020.

Salmela-Aro, K., Kiuru, N., Pietikäinen, M., & Jokela, J. (2008). Does school matter? The role of school context for school burnout. *European Psychologist*, 13, 1-13.

Salmela-Aro, K., Kiuru, N., & Nurmi, J.-E. (2009). The role of educational track in adolescents' school burnout: A longitudinal study. *British Journal of Educational Psychology*, 78, 663-689.

Salmela-Aro, K., Kiuru, N., Leskinen, E., & Nurmi, J.-E. (2009). School Burnout Inventory: Reliability and validity. *European Journal of Psychological Assessment*, 25, 48-57

Salmela-Aro, K., Savolainen, H., & Holopainen, L. (2009): Depressive symptoms and school burnout during adolescence: Evidence from two cross-lagged longitudinal studies. *Journal of Youth and Adolescence*, 38, 1316-1327.

Salmela-Aro, K., Tynkkynen, L., & Vuori, J. (2011). Parents' work burnout and adolescents' school burnout: Are they shared. *European Journal of Developmental Psychology*. 8(2), 215-227.

Schwartz, S.J., Beyers, W., Luyckx, K., Soenens, B., Zamboanga, B. L., Forthun, L. F., Hardy, S. A., Vazsonyi, A. T., Ham, L. S., Kim, S. Y., Whitbourne, S. K., & Waterman, A. S. (2011). Examining the Light and Dark

Sides of Emerging Adults' Identity: A Study of Identity Status Differences in Positive and Negative Psychosocial Functioning. *Youth Adolescence* 40, 839-859.

Schwartz, S. J., Hardy, S. A. Zamboanga, B. L., Meca, A., Waterman, A. S., Picariello, S., Luyckx, K., Crocetti, E., Kim, S. Y., Brittan, A. S., Roberts, S. E., Whitbourne, S. K., Ritchie, R. A., Brown, E. J., & Forthun, L. F. (2015). Identity in young adulthood: links with mental health and risky behavior. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 36, 39-52.

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. (2019). *Kouluterveyskysely*. Saatavilla: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_perustulokset2?alue_0=87869&mittarit_0=199594&mittarit_1=199900&mittarit_2=199256&vuosi_0=v2017&kouluaste_0=161123# Viitattu 2.2.2020.

Vasalampi, K., Salmela-Aro, K., & Nurmi, J.-E. (2009). Adolescents' self-concordance, school engagement and burnout predict their educational trajectories. *European Psychologist*, 14, 332-341.

Vasalampi, K., Nurmi, J.-E., & Salmela-Aro, K. (2010). Sisäisen motivaation ja hyvinvoinnin rooli onnistuneessa koulutussiirtymässä. *Psykologia*, 45, 5-6.

Waterman, A. S. (2015). What does It mean to engage in identity exploration and to hold identity commitments? A methodological critique of multidimensional measures for the study of identity processes. *Identity*, 15, 309-349.

Zimmermann, G., Lannegrand-Willems, L., Safont-Mottay, C., & Cannard, C. (2015). Testing new identity models and processes in French-speaking adolescents and emerging adults students. *Journal of Youth and Adolescence*, 44, 127-141.